

DOI: 10.55643/fcapter.1.48.2023.3957

Ольга Гарафонова

д.е.н., професор, Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана, Київ, Україна;
 e-mail: ogarafonova@ukr.net
 ORCID: [0000-0002-4740-7057](https://orcid.org/0000-0002-4740-7057)
 (Corresponding author)

Інна Грузіна

к.е.н., доцент, Харківський національний економічний університет імені Семена Кузнеця, Харків, Україна;
 ORCID: [0000-0002-8156-1090](https://orcid.org/0000-0002-8156-1090)

Олена Козирева

д.е.н., професор, Харківський національний економічний університет імені В. Н. Каразіна, Харків, Україна;
 ORCID: [0000-0002-2014-4584](https://orcid.org/0000-0002-2014-4584)

Вікторія Маргасова

д.е.н., професор, Національний університет "Чернігівська політехніка", Чернігів, Україна;
 ORCID: [0000-0001-8582-2158](https://orcid.org/0000-0001-8582-2158)

Олег Піщенко

д.е.н., ст. наук. співр., директор Прилуцької дослідної станції, Інститут садівництва НАН України, Прилуки, Україна;
 ORCID: [0000-0002-6804-6086](https://orcid.org/0000-0002-6804-6086)

Галина Тарасюк

д.е.н., професор, Державний університет "Житомирська Політехніка", Житомир, Україна;
 ORCID: [0000-0001-5112-102X](https://orcid.org/0000-0001-5112-102X)

Received: 11/01/2023

Accepted: 05/02/2023

Published: 28/02/2023

© Copyright
 2022 by the author(s)

This is an Open Access article distributed under the terms of the [Creative Commons CC-BY 4.0](https://creativecommons.org/licenses/by/4.0/)

СТРАТЕГІЧНІ ПЕРСПЕКТИВИ ФУНКЦІОНУВАННЯ УКРАЇНСЬКИХ ОРГАНІЗАЦІЙ В УМОВАХ ЄВРОІНТЕГРАЦІЇ ТА ГЛОБАЛІЗАЦІЇ ЦИФРОВОЇ ЕКОНОМІКИ

АНОТАЦІЯ

Метою статті є визначення перспектив функціонування українських організацій у сучасних умовах євроінтеграції та глобалізації економіки. Для досягнення мети в статті обґрунтовано необхідність урахування впливу наслідків інтеграційних та глобалізаційних економічних процесів на формування умов функціонування сучасних організацій, зазначено про дуалістичний суперечливий вплив глобалізації на суб'єкти господарювання, що обумовлює появу поряд з очевидними перевагами якісно нових глобальних викликів. Доведено, що перспективи функціонування вітчизняних організацій в умовах євроінтеграції суттєво залежать від рівня міжнародної активності України, значення якого в економічній, соціальній та політичній сферах запропоновано оцінювати за допомогою індексу КОФ. Систематизація основних факторів, що обумовлюють рейтинг України серед європейських країн, проводилася, з огляду на тему дослідження, шляхом аналізу економічної складової глобалізації, зокрема оцінки обсягів міжнародної торгівлі країни – національного експорту/імпорту, включаючи аналіз їх співвідношення. Обґрунтовано як найголовнішу передумову рівноправної участі України в процесах європейської економічної інтеграції потребу розглядати ступінь використання конкурентних переваг – кадрового, науково-технічного, технологічного потенціалу, що обумовлює необхідність упровадження дієвої системи заходів із підвищення ефективності роботи українських організацій та рівня відкритості національної економіки. Зазначено про досить оптимістичні макроекономічні прогнози щодо процесу співробітництва України з ЄС, необхідність обрання для їх здійснення ефективної стратегії інтеграції, що вимагає проведення наукових досліджень із приводу розвитку методологічного базису формування ефективних компетентних організацій та практичного базису для їхнього успішного функціонування з метою підвищення рівня інноваційної активності, конкурентоспроможності, інвестиційної привабливості з відповідним позитивним впливом на обсяги ВВП та доходів українських громадян.

Ключові слова: організація, компетентна організація, євроінтеграція, глобалізація економіки, функціонування організації

JEL Класифікація: D2, F6, L2, O12

ВСТУП

Фінансові показники діяльності організацій, що для більшості є індикаторами досягнення встановлених цілей [35], не можуть бути єдиним показником успіху суб'єктів господарювання й мають доповнюватися такими, що можуть чітко охарактеризувати перспективи організацій у сучасних умовах. Геополітичні реалії, змінюючи світовий економічний простір, змушують економіку кожної держави адаптуватися до нових глобальних загроз і викликів. Прагнення України до повноцінної участі в політичному та економічному житті Європи стало її стратегічним орієнтиром, вимагаючи уваги до вирішення проблем, які виникають на цьому шляху [29].

Бажання Євросоюзу (ЄС) та України до розвитку взаємозв'язків виникло задовго до початку масштабного російського вторгнення та надало можливість здійснити перехід від співпраці до економічної інтеграції, посиливши політичне співробітництво

[25]. Сьогодні європейське майбутнє нашої країни визнане та юридично зафіксоване на рівні ЄС, що сигналізує про початок її підготовки до членства в ЄС, а отже, означає зміцнення перспектив наближення рівня життя та правового захисту українського суспільства до рівня країн-членів ЄС, відкриття доступу до фінансової та технічної допомоги, грантів та інвестицій ЄС, участі України на рівні інших країн із таким статусом у програмах та ініціативах ЄС. Це дозволить приєднатися до культури ринкового господарювання й піднести на відповідний рівень власну економіку [10].

Поглиблення європейської інтеграції та розширення її масштабів для України пов'язані з численними економічними та політико-правовими наслідками [39]. Українські організації отримують вільний доступ до найбільшого в світі платоспроможного ринку товарів і послуг, можливість набуття знань і досвіду від успішних компаній високорозвинутих країн, що сприятиме підвищенню власної конкурентоспроможності та інвестиційної привабливості, створенню передумов модернізації виробництва й переорієнтації переважно сировинної економіки на високотехнологічну [40]. Ураховуючи, що більшість вітчизняних організацій мають у своєму складі талановитих та розумних працівників, спроможних за умови набуття необхідних знань та підвищення рівня професійної кваліфікації створювати інноваційні продукти відповідно до стандартів та норм європейського ринку, забезпечуючи організації конкурентні переваги й підіймаючи її імідж та імідж країни в цілому, Україна має все необхідне для повноправного членства в ЄС [19].

Але одночасно наша країна отримує, крім очевидних переваг, і якісно нові глобальні виклики [2]. Поруч із оновленням економіки, імовірним зростанням обсягів залучення іноземних інвестицій та інноваційних технологій із відповідним підвищенням конкурентоспроможності національних виробників та зміною консервативної моделі бізнесу на інноваційну, створенням сприятливих умов для успішного здійснення підприємницької діяльності [15, 30, 34], очікується загострення конкуренції з організаціями країн-членів ЄС, ліквідація неконкурентоспроможних організацій, міграція робочої сили та відставання розвитку українського виробництва на тлі втрати інтелектуально сильних працівників; поява ризику зниження кількості вітчизняного покупця української продукції внаслідок широкого вибору продукції європейських виробників [6]. Це обумовлює необхідність дослідження стану та перспектив українських організацій в умовах активізації євроінтеграційних та глобалізаційних процесів із метою попередження помилок у майбутній діяльності та забезпечення реального прогресу шляхом реалізації наявних унікальних можливостей.

ОГЛЯД ЛІТЕРАТУРИ

За будь-яких обставин вигоди від вступу України до ЄС явно перевищуватимуть можливі негативні наслідки, однак подальшому розвитку цих відносин має передувати кропітка робота в напрямках досягнення необхідних якісних характеристик, макроекономічної стабілізації з відповідним зростанням ефективності української економіки; дотримання умов, що є обов'язковими для вступу в ЄС; упровадження в усі сфери життя суспільства (економіка, соціальна політика, освіта, наука й техніка) європейських норм і стандартів; ретельного дослідження законодавства ЄС з метою поступової адаптації до нього управлінського національного законодавства; установлення та розвитку безпосередніх контактів із державами-членами та кандидатами в члени ЄС тощо. Це є причинами активізації наукових дискусій із приводу вивчення умов функціонування сучасних організацій та вимог до їхніх якісних характеристик, спровокованих впливом інтеграційних та глобалізаційних процесів.

Серед наукових доробок особливої значущості для здійснення дослідження набули праці: Т.Л. Никитюк та В.П. Лещук, що присвячені вивченню основних чинників прискорення наближення України до ЄС [25]; І.П. Фоміченко, що описують напрями розвитку України, зокрема вітчизняних організацій, в умовах впливу євроінтеграційних та глобалізаційних економічних процесів [10]; І.В. Артьомова та його співавторів, які намагалися виокремити переваги євроінтеграції для України та визначити ймовірність появи нових викликів для національної економіки [2]; С.Л. Шульц та О.М. Луцків [34], праці яких присвячені визначенню можливих проблем на шляху інтеграції України до європейського простору та окресленню перспектив для вітчизняних організацій; Г.М. Дергачової та В.Д. Смольникової [6], які досліджували взаємозв'язок між стратегічним розвитком підприємств та поточним етапом процесу євроінтеграції країни.

МЕТА ТА ЗАВДАННЯ

Мета дослідження полягає у визначенні перспектив функціонування українських організацій у сучасних умовах євроінтеграції та глобалізації економіки. Для досягнення мети поставлено та виконано такі завдання:

- досліджено сутність та зміст глобалізації з обґрунтуванням можливості й позитивного, і негативного впливу на українську економіку;
- зазначено про доцільність оцінки ефективності євроінтеграції України на підставі аналізу основних показників національної конкурентоспроможності;
- визначено місце України серед країн ЄС шляхом розрахунку індексів економічної, соціальної та політичної глобалізації;
- доведено залежність перспектив функціонування вітчизняних організацій в умовах євроінтеграції від рівнів міжнародної активності України та розвитку зовнішньоекономічної діяльності (ЗЕД) організацій;
- доведено необхідність набуття та використання конкурентних переваг українськими організаціями на шляху інтеграції України до європейського світового простору.

МЕТОДИ

Результати, описані в статті, отримано шляхом статистичного аналізу, узагальнення та систематизації інформації з офіційних джерел. Так, динаміку індексів загальної глобалізації та її економічної, соціальної й політичної складових досліджено шляхом системного аналізу статистичних даних офіційного сайту KOF Swiss Economic Institute [13], динаміку співвідношення експорту-імпорту України – даних НБУ та Статистичної служби України [7]. Для порівняння значення показників з аналогічними показниками інших країн, зокрема країн-членів ЄС, із метою визначення місця України та перспектив українських організацій здійснено порівняльний аналіз зазначених даних. Для досягнення мети й виконання завдань використано сукупність загальнонаукових і спеціальних методів дослідження: аналізу й синтезу – для уточнення напрямів впливу глобалізації на розвиток національної економіки; логічного аналізу й узагальнення – для визначення ключових показників оцінки ефективності інтеграції України до європейського економічного простору; контент-аналізу – для уточнення сутності показників оцінки ступеня інтегрування України в європейський економічний простір – обсягів експорту/імпорту, їхнього співвідношення, ефективності ЗЕД українських організацій; групування та порівняльного аналізу – для виявлення динаміки показників упродовж аналізованого періоду; методи описової статистики – для визначення взаємозв'язку між досліджуваними показниками та загальними тенденціями зміни української економіки на шляху євроінтеграції; метод формалізації – для обґрунтування сформульованих висновків; графічний метод – для наочного представлення отриманих результатів аналізу.

РЕЗУЛЬТАТИ

Передумовою та основним чинником євроінтеграційного розвитку України з відповідним підвищенням ролі та значення зовнішньоекономічної діяльності вітчизняних організацій є глобалізація світової економіки [19]. Оскільки стратегічною метою України та головним пріоритетом її зовнішньої політики є повноправне членство в ЄС [31], розвиток національної економіки має визначатися сучасними умовами глобалізації й інтеграції товарних, фінансових, інвестиційних та інших ринків. Звертаючись до результатів аналізу сутності глобалізації, її основних складових та тенденцій розвитку, можна погодитись із висновками науковців, що вона, будучи складним і суперечливим явищем та відображаючи зростаючу економічну взаємозалежність країн світу, сприяє їхньому перетворенню на єдиний глобальний організм, що функціонує за власними законами [39]. Існує неоднозначна думка, що вона, посилюючи нестабільність і непередбачуваність світової економіки внаслідок загострення глобальної конкуренції, надаючи більше можливостей для розвитку успішних країн, відводить роль аутсайдерів для менш успішних, дозволяючи вирішувати старі проблеми, провокує появу більш складних, нових, отже, не є суто позитивним або негативним процесом [39]. Із цим можна погоджуватись або ні, однак при дослідженні стану та перспектив функціонування українських організацій в умовах активних європейських інтеграційних процесів урахування наслідків впливу такого складного й багатоаспектного явища, як глобалізація, є необхідним. Сьогодні глобалізація розглядається як одна з найважливіших характеристик світогосподарської системи. Упливаючи практично на всі сфери суспільного життя, вона вимагає нового переосмислення більшості закономірностей економічного розвитку. Обумовлюючи велику кількість непорозумінь і протиріч, глобалізація стала предметом гострих академічних і ділових дискусій на міжнародних форумах, причиною різних, іноді прямо протилежних, думок, оцінок, прогнозів, що вимагає її стислого огляду в межах цього дослідження, вивчення співвідношення з різноманітними процесами суспільного життя, аналізу впливу наслідків на функціонування сучасних організацій.

Існує велике розмаїття концепцій та підходів до трактування сутності поняття «глобалізація». Учені надають певні переліки аспектів та сфер, які вона зачіпає, намагаючись з'ясувати ступінь універсальності та всеохопності світового

політичного процесу [26]. Найпростіше, на наш погляд, визначення глобалізації надає економічна енциклопедія, де її сутність трактується як процес обміну товарами, послугами, капіталом та робочою силою, що виходить за межі державних кордонів і постійно й неухильно сприяє переплетенню національних економік [11]. Розширюючи межі для проникнення українських організацій в економіку зарубіжних країн за допомогою експорту, підвищуючи ймовірність залучення іноземних інвестицій, глобалізація надає їм додаткові можливості для збуту, що стримувався недостатніми розмірами внутрішнього ринку окремих країн, зменшуючи таким чином залежність від єдиного внутрішнього ринку в отриманні прибутку [8].

У літературі все частіше зазначається про дуалістичний суперечливий вплив глобалізації на суб'єкти світової економіки та перебіг сучасного світового господарського розвитку [14, 22]. Прояв позитивних і негативних аспектів та результати їхнього впливу залежать від масштабів і рівня соціально-економічного розвитку країни [1]. У першу чергу глобалізаційні процеси розгортаються в промислово розвинених країнах, лише згодом поширюючись на такі, що розвиваються. Спостерігається несправедливий розподіл благ, що актуалізує загрозу конфліктів та найбільшійше відбивається на менш розвинутих країнах. Більшість із них, яку розглядають виключно як постачальників сировини й трудових ресурсів, стає залежною від розвинених і більш сильних держав [14]. Тобто, розширюючи можливості економічно розвинених країн щодо оптимального використання та комбінації ресурсів, усебічної участі в системі міжнародного поділу праці, з іншого боку, процеси глобалізації суттєво загострюють конкуренцію, провокують маніпулювання величезними обсягами фінансових та інвестиційних ресурсів, обумовлюючи реальну загрозу для країн із низьким та середнім рівнем розвитку [22]. Для України, що сьогодні перебуває тільки на початку шляху приєднання до групи високорозвинених країн світу, існують певні позитивні та негативні аспекти розвитку, тому слід урахувувати неоднозначність та різноспрямованість впливу глобалізації, можливий прояв її негативних наслідків.

Шанси на повноправне входження нашої країни до структур ЄС пропорційно підвищуються зі зростанням рівня конкурентоспроможності економіки, що є запорукою валютних надходжень від експорту товарів та послуг, стабільності податкових надходжень до бюджету, зростання рівня зайнятості населення, соціально-політичної стабільності [39]. Ефективність євроінтеграції України вчені часто пропонують оцінювати на підставі аналізу основних показників національної конкурентоспроможності та визначення місця України в європейській економічній системі з урахуванням конкурентних переваг на зовнішньому та внутрішньому ринках [21, 38].

Перспективи функціонування вітчизняних організацій в умовах євроінтеграції суттєво залежать від рівня міжнародної активності України, що визначається шляхом рейтингування [33]. Надаючи комплексну оцінку стану об'єкта, рейтинг як різновид інтегральної оцінки базується на власній системі показників, узагальнює найважливіші властивості складних соціально-економічних явищ, ураховує політичну та економічну інтеграцію, комунікації та технологічні переваги держав. Найчастіше застосовуваним показником оцінки сучасного рівня та майбутніх перспектив інтеграції країни до європейського економічного простору є індекс глобалізації, що супроводжується послідовним аналізом його складових [3, 12, 33, 36, 37]. Найцитованішим є індекс КОФ, що визначається щорічно, відображає ступінь глобальних зв'язків країни та рівень її інтеграції перш за все в економічній, соціальній та політичній сферах [13]. Економічна глобалізація характеризує обсяги зовнішньої торгівлі країни, іноземних капіталовкладень та інвестиційних доходів, рівень міжнародної ділової активності, а також множину інших важливих показників, зокрема потоки інформації, що супроводжують міжнародний обмін, тарифну політику, існуючі обмеження та податки на міжнародну торгівлю. Щодо соціальної, яка відображає інформаційну, культурну та міжособистісну складові глобалізації, то її розрахунок ураховує рівень культурної інтеграції, міжнародний туризм та особисті контакти, обсяги телефонного та інтернет-трафіку, поштових відправлень і транскордонних грошових переказів, рівень інформаційно-комунікаційної інфраструктури. Показники політичної глобалізації дають змогу скласти уявлення про поширення політики уряду на інші країни, створення наднаціональних органів влади та беруть до уваги членство країни в міжнародних організаціях і її участь у міжнародних місіях; кількість іноземних дипломатичних представництв, ратифікованих міжнародних домовленостей та угод. Окрім того, зазначений поділ на економічну, соціальну та політичну складові доповнюється відповідним поділом на показники-дії (де-факто) й показники-політики (де-юре). І якщо перші характеризують інтенсивність фактичних потоків, що символізують глобалізацію, як-то: обсягів експорту, імпорту та їх співвідношення, міжнародних інвестицій, міграційних, туристичних та інформаційних потоків, то другі надають оцінку дієвості інструментів та механізмів глобалізації – відповідність чинного законодавства, системи оподаткування доходів від експорту та імпорту, наявні торговельні обмеження [3, 9, 13, 28, 33].

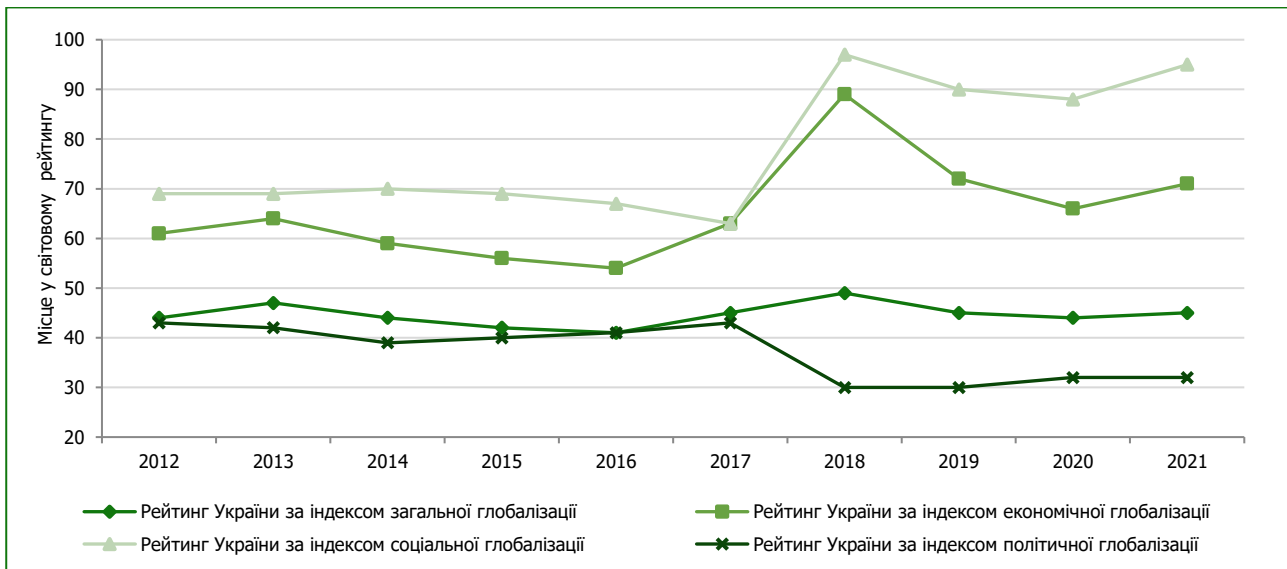
Визначення позиції України в світовому поточному рейтингу, її місця серед країн-учасниць ЄС з відповідним розподілом показників на загальний індекс, індекси де-факто та де-юре [13] дозволяє стверджувати, що за загальним індексом глобалізації Україна посідає 45 місце в світі, що є останнім серед країн ЄС. Лідерами за цим показником є невеликі за розміром країни – Нідерланди, Бельгія, Швеція, Німеччина, Австрія, Данія. Проте за показником де-факто, місце нашої країни є трохи вищим та випереджає Люксембург, Румунію, Мальту, чого не можна сказати про

розрахункові значення показника де-юре, відповідно до якого Україна опинилась на 54 місці, що знову є найнижчим серед країн-членів ЄС та обумовило загальний низький рейтинг нашої держави за рівнем глобалізації.

Щодо позиції України за окремими складовими індексу глобалізації, то економічна глобалізація вивела країну на 70 місце в світі, що є останнім у рейтингу європейських країн. Проте значно кращою є ситуація за розрахунком показника де-факто економічної глобалізації, що відповідає 36 місцю України в світовому рейтингу, завдяки чому вона помітно випереджає такі високорозвинені країни, як Франція, Іспанія, Португалія, Чехія, Греція, Італія, Польща, Румунія. На жаль, суттєво гіршою є ситуація за розрахунком показника де-юре, за яким країна опинилась лише на 103 місці в світовому рейтингу, що й визначило найнижчий її рейтинг серед європейських країн.

Не менш важливою є оцінка місця України за рівнем соціальної глобалізації, яке відповідає 95 позиції в загальносвітовому рейтингу та залишається найнижчим у рейтингу країн ЄС. Ще гіршою є ситуація за показниками де-факто та де-юре: позиція нашої країни залишається однаково низькою – 102 місце серед країн світу та звично найнижче серед європейських країн [13]. За індексом політичної глобалізації Україна займає 32 позицію в світі, обійшовши за рейтингом майже половину країн ЄС, включаючи Ірландію, Люксембург, Словаччину, Естонію, Литву, Кіпр, Словенію, Латвію, Болгарію та Мальту. Щодо значення показника де-факто та де-юре, то, незважаючи на його абсолютне підвищення (93,22 де-юре проти 88,35), спостерігається послаблення позицій України в рейтингу європейських країн до 39 місця. Але слід зазначити, що поступилась вона з наведеного вище переліку країн лише Ірландії, яка посіла 27 місце за обома показниками.

Для з'ясування причин подібного рейтингу України порівняно з країнами ЄС корисним буде відстеження динаміки зазначених індексів упродовж останніх років (Рис. 1). Із рисунка 1 видно, що крива рейтингу України за індексом загальної глобалізації є практично неспадною й на ній, як і на інших, із певною періодичністю спостерігаються плато різної часової тривалості (за індексом загальної глобалізації – майже впродовж усього аналізованого періоду, за індексом соціальної глобалізації – упродовж 2012-2014 рр., за індексом політичної глобалізації – упродовж 2018-2019 рр.).

Рис. 1. Динаміка позицій України за значеннями індексів глобалізації. (Джерело: складено на основі [13])

Це дозволяє охарактеризувати швидкість глобалізаційних процесів у різні періоди, зробити висновок про її нерівномірний характер, наявність періодів прискорення та сповільнення – стрімке підвищення рейтингу за рівнем економічної та соціальної глобалізації 2018 року з поступовим його зниженням у наступному, причиною чого, найімовірніше, стало стрімке падіння рейтингу за рівнем політичної глобалізації в попередньому 2017 році.

Підсумовуючи, можна сказати про майже незмінність позиції України в світовому рейтингу за індексом загальної глобалізації – 45 місце 2021 року порівняно із 44 2012 року, що не є справедливим для його окремих складових. Україна істотно погіршила свої позиції в рейтингу за індексами економічної та соціальної глобалізації за аналізований період – переміщення на 10 пунктів у першому випадку та майже на 30 у другому, що свідчить про зниження інтенсивності глобалізаційних процесів та тенденцію до ізоляції. Уповільнення зниження позицій України за рівнем індексу політичної глобалізації, починаючи з 2018 року, та навіть незначне їх покращення характеризує поширення

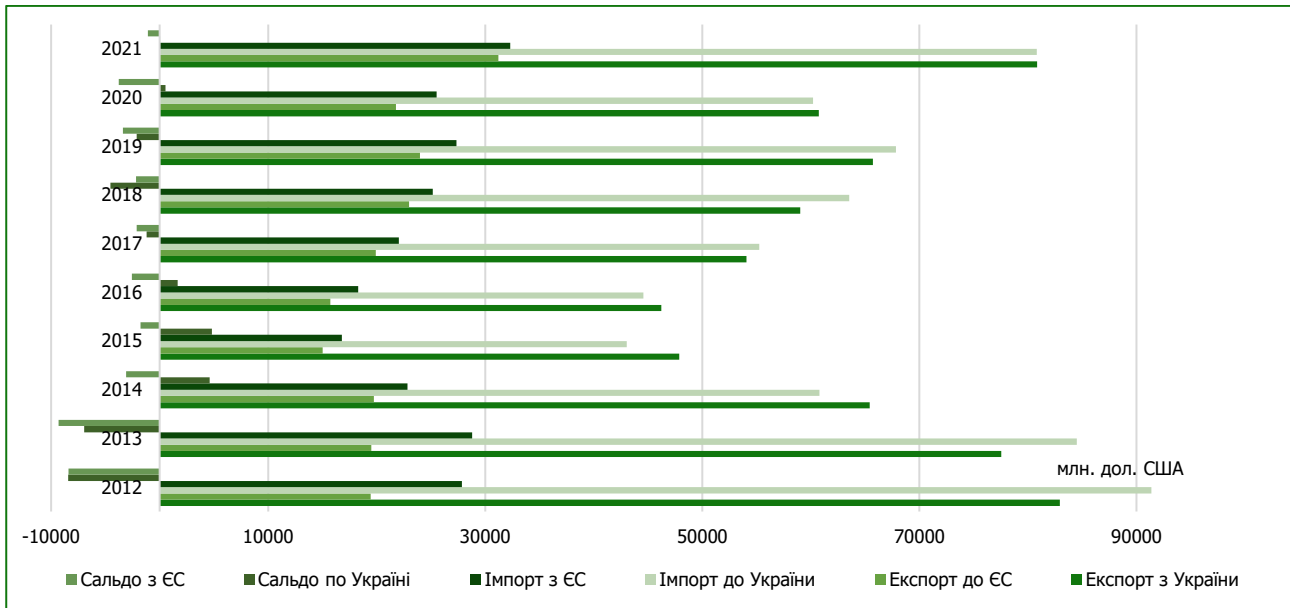
державної політики, зважаючи на кількість розміщених у країні посольств, її членство в міжнародних організаціях, ступінь участі в міжнародних договорах.

Необхідність систематизації основних факторів, що сприяють або перешкоджають зростанню рейтингу України серед європейських країн, а отже, безпосередньо впливають на формування умов функціонування вітчизняних організацій, вимагає аналізу не лише структури індексу глобалізації, але й даних формування окремих показників у розрізі його складових. Відповідно до теми дослідження, особливий інтерес являє собою економічна складова глобалізації, частка якої у визначенні загального індексу глобалізації складає 36 % [13]. Доцільною є оцінка обсягів міжнародної торгівлі країни – обсягів національного експорту/імпорту, включаючи аналіз їхнього співвідношення, ступеня її диверсифікації порівняно з країнами експортерами/імпортерами.

Зовнішній ринок країни є одним із джерел фактичних і потенційних доходів її організацій. Питання аналізу та розвитку зовнішньоекономічної діяльності (ЗЕД) українських організацій з урахуванням євроінтеграційних процесів в Україні, незважаючи на значні наукові здобутки вчених у цій галузі [19], залишаються актуальними. Практикою доведено, що ефективна ЗЕД окремих організацій, що безпосередньо впливає на ефективність її здійснення на рівні країни, суттєво посилює передумови для євроінтеграції. Виходячи на зовнішні ринки, національні організації сприяють наближенню вітчизняної економіки до загальносвітових торговельних трендів та її швидкій адаптації до системи європейських господарських відносин, реформуванню до відкритого типу, що дозволяє українським організаціям, успішно реалізуючи конкурентні переваги під час міжнародного розподілу праці, знаходити практичне втілення на міжнародній арені. Відтак, роль ЗЕД-організацій, включаючи її експортно-імпортну складову, є ключовою в європейських інтеграційних процесах, створюючи передумови для прискорення їхньої швидкості з відповідним соціально-економічним розвитком і держави, і окремих організацій [19].

Завдання охарактеризувати економіку країни та відстежити динаміку співвідношення експорту-імпорту України стає можливим завдяки аналізу структури ВВП з кінцевого використання [10]. Практичний інтерес, з огляду на мету дослідження, представляє аналіз показника в розрізі країн ЄС. Згідно з даними НБУ та Статистичної служби України [7, 43], обсяг експорту з України впродовж аналізованого періоду має неоднозначну тенденцію. До 2016 року включно спостерігається його стійке зниження – на 36696,9 млн дол. США (44,3 %), що змінюється поступовим зростанням майже у два рази, обумовленим ціновим сплеском на світових ринках, однак все одно рівень експорту 2021 року поступається значенню аналогічного показника 2012 року на 2068,7 млн дол. (2,5 %). Цього не можна сказати про стан двосторонньої торгівлі між Україною та ЄС, що впродовж аналізованого періоду суттєво покращився, і ЄС стабільно продовжував зміцнювати позиції ключового торговельного партнера України. Як свідчать результати аналізу, ЄС стає найбільшим партнером України з експорту, адже його частка, поступово зростаючи, досягла 38,6 % у загальному обсязі експорту України 2021 року порівняно з 23,4 % 2012 року. Така тенденція спостерігається й з імпортом до України з країн-членів ЄС, частка якого в загальному обсязі імпорту зросла майже на 10 %, досягнувши 2021 року близько 40 %.

Суттєвим недоліком є перевищення імпорту над експортом, адже позитивне сальдо зовнішньої торгівлі вказує на конкурентоспроможність і наявність попиту на товари та послуги українських організацій за кордоном [23]. Негативне сальдо торгового балансу може бути виправдане лише зростанням імпорту за рахунок увезення товарів інвестиційної номенклатури, що, за твердженням фахівців [16], в Україні не спостерігається. У цілому по Україні від'ємне сальдо зафіксоване у 2012, 2013, 2017-2019 рр., однак у решті періодів позитивний торговельний баланс пояснюється більшою мірою не стільки зростанням обсягів продажу товарів та послуг за кордон, скільки стрімким падінням обсягів споживання імпорту – майже на 30 % у 2014-2015 рр. та на 11 % у 2020 р. На думку експертів, умови торгівлі для України суттєво покращилися 2020 року завдяки зростанню цін на первинний експорт, у складі якого сільськогосподарські товари, залізна руда, сталь, та зниженню цін на імпорт енергії. Це дозволило країні досягти поточного позитивного сальдо на рівні 0,3 % ВВП, однак повторення цього одноразового ефекту є, як стверджують фахівці, малоймовірним. Зазначені висновки не є справедливими для країн ЄС, тенденції у змінах обсягів експорту та імпорту яких упродовж усього аналізованого періоду, демонструючи надзвичайну нестабільність, є, на думку фахівців, помітно невтішними та свідчать про втрату окремих експортних позицій у деяких традиційних галузях економіки [24]. Від'ємне сальдо, значення якого хоч і свідчить про суттєве його скорочення, – більше, ніж у два рази, усе ж таки залишається негативним (Рис. 2).

Рис. 2. Динаміка співвідношення обсягів національного експорту та імпорту. (Джерело: складено на основі [13, 23, 32])

Відомий український економіст Я. Жаліло у своїх дослідженнях відзначає, що результатом подібної асиметричності товарної структури торгівлі України та ЄС є фактичний відтік частини потенційної доданої вартості з України, що, у свою чергу, створює передумови для поглиблення негативного сальдо торгівлі між нашою країною та країнами ЄС [41]. Звичайно, відзначена ситуація сприяє зростанню обсягів надходження імпорتنих товарів на український ринок, наслідком чого є скорочення робочих місць, доходів та можливостей національних організацій, що, відповідно, не може позитивно відбиватися на добробуті громадян України. Це висуває на перший план проблему забезпечення ефективного торговельного балансу, який необхідно гармонізувати зі стандартами ЄС та належно впровадити. Актуальними також залишаються питання диверсифікації внутрішнього виробництва та підвищення його конкурентоспроможності на основі інноваційного розвитку, активізації ділових контактів із країнами-членами ЄС.

Повертаючись до аналізу масштабів долучення нашої країни до Європейського простору, слід зазначити про наявність точки зору, згідно з якою найголовнішою передумовою рівноправної участі України в процесах європейської економічної інтеграції є ступінь використання нею своїх конкурентних переваг, – перш за все, кадрового, науково-технічного, технологічного потенціалу. Підґрунтям для цього має стати дієва система заходів із підвищення ефективності роботи українських організацій, рівня відкритості національної економіки, що забезпечить доступ на ринок України іноземних товаровиробників як засіб стимулювання вітчизняних [4, 27]. Додатково має бути залучена потужна державна політика – зовнішньоекономічна, митна, амортизаційна, науково-технічна, інноваційно-інвестиційна, фінансова та цінова. Отже, конкурентоспроможність країни забезпечується лише комплексним використанням усіх можливостей, виробленням дієвих стратегій поведінки її представниками та ефективною їх реалізацією.

Формування загальної картини інтегрованості України до європейського світового простору можливе за допомогою розрахунку співвідношення експорту та імпорту до ВВП країни [37]. Частка у ВВП обсягів експорту та імпорту в цілому по Україні перебуває в межах 39-53 % у першому випадку та майже в такому ж діапазоні щодо імпорту. Беручи до уваги твердження науковців [37], можна сказати, що такі значення свідчать про середній рівень глобалізації країни. Виключенням стали 2015 рік щодо експорту та 2012 рік щодо імпорту, де значення показників перевищують 50 % та відповідають критеріям високого ступеня інтегрованості країни до світового простору й високої її залежності від світових ринків. Протилежною є ситуація з таким співвідношенням стосовно країн-учасниць ЄС, де частка й експорту, й імпорту в обсягах ВВП не перевищує 25 %, однак, демонструючи вкрай нестабільну тенденцію, усе ж таки свідчить про зростання зазначеного показника в 2021 році порівняно з його рівнем 2012-го. Ця ситуація дає право твердити лише про низький рівень інтегрованості економіки країни в європейське господарство [17].

Узагальнюючи результати аналізу, можна сказати, що, незважаючи на наявність певного кола проблем, за останні роки динаміка розвитку вітчизняної зовнішньої торгівлі є загалом позитивною. Окреслений Україною курс на активну євроінтеграцію став стимулом інтенсифікації зовнішньої торгівлі товарами й послугами, розширення географічних векторів товаропотоків. Уважаючи ефективність зовнішньоекономічної діяльності українських організацій одним із найважливіших факторів реалізації національного експортного потенціалу, питання освоєння ними нових зовнішніх ринків, підвищення власного рівня конкурентоспроможності шляхом поліпшення якості виробленої продукції

та наданих послуг, створення раціональної експортно-імпортової структури та відповідного рівня економічної безпеки на державному рівні набувають особливої важливості [19].

Перспективи нарощування експортного потенціалу стають більш реальними за умови формування сприятливих для вітчизняних організацій економічних умов функціонування, що стимулювали б випуск і реалізацію високоякісної продукції, інтенсивну модернізацію виробництва, активне впровадження новітніх технологій, забезпечували б стабілізацію їхніх позицій на опанованих світових ринках і успішний вихід на нові. Доцільною є розробка організаціями стратегій ЗЕД, що супроводжувалась би встановленням чітких завдань підвищення ефективності зовнішньої торгівлі з урахуванням актуального впливу чинників її результативності [19]. Учені пропонують доповнювати їх моніторингом і прогнозуванням основних тенденцій світового ринку, використанням можливостей створення спільних організацій та шляхів залучення іноземних інвестицій, розробкою напрямів уніфікації якості продукції відповідно до світових стандартів та її презентацією на міжнародних заходах, що повністю відповідає сучасній стратегії економічного співробітництва України з ЄС [6, 24].

Ураховуючи зазначену вище інформацію щодо основних чинників ефективної інтеграції України до європейського простору, доповнюючи її аналізом сучасної економічної практики, можна припустити, що успішна діяльність українських організацій на найбільшому світовому ринку, їхні гідні позиції порівняно з позиціями організацій країн-членів ЄС стають можливими шляхом набуття ними стійких конкурентних переваг, найпотужнішим джерелом яких, на думку фахівців, є високі технології [16]. Тобто високі результати діяльності організацій, особливо на зовнішніх ринках, досягаються переважно в разі цілеспрямованого пошуку новаторських можливостей виготовлення та/або впровадження нових видів товарів, виробничих засобів, реалізації нових видів послуг, освоєння нових ринків і форм організації виробництва та управління. Безумовно, це відбивається на стилі ведення бізнесу, вимагаючи його переорієнтації на розробку та впровадження нововведень, що оформлюється в проведення систематичної та цілеспрямованої інноваційної політики [30].

Зважаючи на результати дослідження, можна сказати про набуття впродовж аналізованого періоду особливого значення для розвитку національної економіки зовнішньої діяльності вітчизняних організацій. Це підтверджує стійке прагнення України до зміцнення зовнішньоекономічних зв'язків із країнами світу та проведення нею цілеспрямованої політики інтеграції до європейського співтовариства [23]. Тут важливо усвідомити, що, незважаючи на очевидні переваги, інтеграція не виключає й, звичайно, не замінює, а скоріше вимагає створення розвинутої економічної системи з чітко вираженим спрямуванням на розвиток внутрішнього ринку, накопичення внутрішніх заощаджень, підвищення рівня національної конкурентоспроможності шляхом активізації інвестиційно-інноваційної діяльності. Саме це сприятиме залученню довгострокових іноземних інвестицій та стане підґрунтям формування сильних і ефективних національних компаній [19]. Відкриваючи нові можливості співробітництва України з розвинутими країнами, євроінтеграція створює передумови для посилення її позицій на міжнародній арені [19]. Таким чином, формування ефективної національної економічної системи, що суттєво залежить від спроможності набуття вітчизняними організаціями конкурентних переваг на світових ринках, зокрема європейському, набуває статусу першочергового завдання нашої держави в сучасних умовах. Як свідчить досвід країн-членів ЄС, зокрема Польщі, Словенії, Словаччини та країн Балтії, які, незважаючи на існуючі проблеми сучасності, вдало реалізували отриманий потенціал у розвитку малого та середнього бізнесу, інвестиційній, фінансово-бюджетній, податковій та багатьох інших галузях, євроінтеграція для України може стати стимулом реального прогресу в здійсненні реформ, модернізації та гармонізації українського законодавства з європейським, створення передумов успішного ведення бізнесу та підприємництва відповідно до вимог євростандартів [10, 19, 34]. Упливаючи на стратегічний розвиток України, вона активізує процес реалізації її унікальних можливостей шляхом створення в європейському політичному й соціально-економічному просторі додаткових можливостей для інноваційного розвитку держави та суспільства в довгостроковій перспективі. Отже, розпочатий нашою країною шлях до євроінтеграції доцільно довести до логічного завершення. Існуючі внутрішні проблеми, так само, як і зовнішні фактори в їх великій кількості гальмують швидке перетворення України на повноправного члена ЄС. Існують розбіжності з країнами-членами за багатьма критеріями, українська економіка, за результатами аналізу останніх економічних показників, зараз перебуває в стані глибокої кризи, спровокованої світовою пандемією й суттєво посиленою широкомасштабним уторгненням на територію нашої країни Російської Федерації. Крім того, євроінтеграційні успіхи не завжди однозначні: вступ до ЄС для всіх без винятку країн має позитивні наслідки нарівні з негативними й короткострокового, і тривалого характеру. Але макроекономічні прогнози, що враховують інтенсивність процесу співробітництва з ЄС, стан фінансової системи країни, динаміку структурних реформ та інвестиційного клімату в країні, є досить оптимістичними. Важливо для їх здійснення обрати ефективну стратегію інтеграції, спрямовану на спрощення або усунення обмежень у міжнародній торгівлі, іноземних інвестиціях, міжнародних фінансових операціях, урахувавши досвід країн, які вже ввійшли до ЄС [19]. Це вимагає проведення подальших наукових досліджень із приводу розвитку методологічного базису формування дійсно ефективних

компетентних організацій та практичного підґрунтя для їхнього успішного функціонування, вирішення суперечливих питань недостатньої ефективності державного управління щодо створення необхідних для цього умов у процесі євроінтеграції, підтримки державними інвестиціями вітчизняних підприємств, зберігаючи та розвиваючи при цьому промислові підприємства та фірми, що мають значну додану вартість, підвищення конкурентоспроможності вітчизняних товарів і послуг із відповідним зростанням ВВП та доходів українських громадян. Лише так стає можливим належне місце України в процесах європейської інтеграції, її практичне економічне співробітництво з ЄС із подальшим отриманням суттєвих переваг, як-то: використання новітніх досягнень науково-технічного прогресу, можливість участі в світовому розподілі праці, створення сприятливого правового та інфраструктурного середовища, зростання прямого й портфельного іноземного інвестування [33].

ДИСКУСІЯ

Дослідження перспектив функціонування українських організацій в умовах активізації євроінтеграційних процесів та глобалізації економіки, що передбачає відкриття Україною кордонів і ринку, підтвердили висновки фахівців про неминуче її зіткнення з економікою більш розвинених країн із потужним економічним та науково-технічним потенціалом, що стане причиною прояву не лише позитивних, а й негативних наслідків на шляху нашої країни в напрямі здобуття статусу повноцінного члена ЄС.

Ми погоджуємось із думкою науковців [16, 17], які зазначають, що за таких умов необхідне проведення суттєвих ринкових перетворень і коригування більшості реформ для здійснення наукових узагальнень та отримання практичних висновків щодо вдосконалення законодавчої бази у сфері залучення іноземних інвестицій, розвитку зовнішньої торгівлі, створення вільних економічних зон і територій пріоритетного розвитку.

Водночас акцентуємо, що необхідність уникнення старих помилок та мінімізації ймовірних загроз вимагає ретельного обмірковування такого відповідального кроку. Відсутність остаточної об'єктивної оцінки економічних можливостей євроінтеграції України актуалізує потребу в науково обґрунтованих дослідженнях сучасного стану відносин України з ЄС, чіткому виявленні її позиції порівняно з європейськими країнами, формуванні пропозицій щодо її коригування з урахуванням європейських інтеграційних перспектив.

ВИСНОВКИ

Результати проведеного аналізу дозволили розвинути напрацювання вітчизняних дослідників та отримати власні практичні висновки:

1. Вивчення де-факто та де-юре показників глобалізації свідчить про наявність перешкод для реальних економічних процесів глобалізації, що знаходять відображення в обсягах міжнародної торгівлі та інвестуванні, які, найімовірніше, обумовлені відсутністю механізмів сприяння на законодавчому та інституціональному рівнях. Цей висновок підтверджується загальним перевищенням показників де-факто над показниками де-юре, що є відображенням недосконалості законодавчо-інституційного механізму сприяння глобалізації та його реальної незадіяності в процесах перш за все економічного характеру – 102 проти 36 за індексом економічної глобалізації. Кращою є ситуація щодо співвідношення аналогічних показників за індексами соціальної та політичної глобалізації, однак останнє місце в рейтингу європейських країн у першому випадку (102) та відставання від переважної їх кількості в другому (39) унеможливорює формулювання висновку щодо зміцнення позицій України в рейтингу країн ЄС. Однак наявність тенденції до розвитку нашої країни дає змогу сподіватися, що існують реальні передумови для досягнення нею в перспективі рівня глобалізації, що за всіма складовими відповідає загальноєвропейському.
2. Зниження рівня показника соціальної глобалізації відображає й тенденцію до зниження фактичної інтенсивності міжнародного туризму, уповільнення міжнародних особистісних контактів із відповідним зменшенням обсягів інтернет-трафіка, транскордонних грошових переказів, рівнів інформаційної та культурної інтеграції, і недосконалість або відсутність безпосередньо механізмів сприяння реальним процесам глобалізації в суспільстві – ефективним комунікаціям, діловому спілкуванню та діловим зв'язкам, що перешкоджає активній глобалізації соціальної сфери країни.
3. Аналіз доступної інформації щодо умов функціонування вітчизняних організацій не дозволяє однозначно відповісти, чи є вповільнення та іноді зниження показників інтенсивності глобалізаційних процесів в Україні порівняно з країнами-членами ЄС свідченням тимчасового сповільнення перед наступним ривком, чи,

можливо, воно відображає глибинну кризу глобалізаційних процесів, що вимагає подальших ретельних досліджень причин та наслідків зазначеної проблеми.

4. Суттєвим проявом глобалізації, передумовою розвитку національного й світового господарств із відповідним розвитком існуючих та формуванням нових зв'язків інтеграційного характеру між країнами, зростанням ступеня залученості країни до світової й зокрема європейської торгівлі є відзначена тенденція до зростання обсягів експорту та імпорту, зокрема у відносинах України із країнами ЄС, що позитивно відбивається на рівні національного ВВП та валового світового продукту в цілому. Це свідчить про високі шанси нашої країни наростити обсяги виробництва конкурентоспроможної продукції, здобути статус надійного експортера й суттєво розширити існуючу географію експорту. Найперспективнішими вважаються можливості інтеграції з країнами ЄС, формування політичних та економічних відносин та покращення співробітництва між ними й Україною, чому сприяє географічна близькість, спільна історія, співставний рівень економічного розвитку [19].
5. Українське перетворення наявного потенційного експорту на реальний вимагає зусиль керівників вітчизняних організацій у напрямі розробки механізму експортної діяльності з попередньою оцінкою її доцільності, ретельним вибором ефективних каналів просування продукції та обов'язковою адаптацією в процесі виходу на європейський ринок. На користь євроінтеграції свідчать позитивні очікування національних виробників щодо розширення можливостей отримання кращого доступу до ринку, імпорту високопродуктивного капіталу за нижчими цінами, підвищення на підставі цього власної конкурентоспроможності. Цьому сприяв досвід країн, що вже досягли інтеграції та характеризуються завдяки цьому прискореним зростанням економіки з відповідним підвищенням рівня життя населення й поліпшенням умов праці [19].
6. Критичний аналіз імовірних причин уповільнення зростання значення важливих індикаторів розвитку національної економіки свідчить про відсутність в Україні потужних стимулів для формування експортного потенціалу національних товаровиробників шляхом впровадження прогресивних методів сучасного менеджменту, використання новітніх технологій, ефективного управління витратами та ресурсами. Не заохочується нарощування імпорту високих технологій, закупівля ліцензій, ноу-хау для виробництва національних конкурентоспроможних товарів шляхом використання поширених в інших країнах пільгових ставок імпортного податку, знижених ставок податку при ввезенні машин і устаткування, виготовлених на основі запатентованих технічних рішень і захищених новітніх технологій. Отже, наявні в Україні потенційні природні переваги у вигляді достатньої кількості кваліфікованої робочої сили, вигідного географічного розташування та багатих природних ресурсів потребують відповідного розвитку й реалізації. Незмінність упродовж десятиріччя структури імпорту, схожість структури експорту на експорт найбідніших країн світу з переважанням сільськогосподарської продукції й продукції з незначною доданою вартістю, гальмують розвиток національної економіки та знижують інтенсивність інтеграційних процесів у країні.
7. Важливим завданням для України на сучасному етапі розвитку є вихід на високоякісний рівень співпраці на одному з найбільших у світі європейському ринку товарів і послуг, мобілізація необхідних засобів для забезпечення ефективного функціонування та економічного розвитку українських організацій, збільшення на цій основі доходів населення та забезпечення процвітання України. Незважаючи на надскладну поточну ситуацію, обумовлену повномасштабним воєнним уторгненням Російської Федерації, ураховуючи зовнішню кон'юнктуру, внутрішні умови розвитку економіки та реальні перспективи успішної євроінтеграції, подальше поглиблення співробітництва з ЄС має вигляд високоімовірного. Це обумовлює обов'язковість ефективної діяльності українських організацій відповідно до норм і правил ЄС, де головними пріоритетами мають стати активізація експорту конкурентоспроможної продукції на зовнішніх ринках і в межах країни, формування конкурентних переваг, що полягають у високому рівні продуктивності праці та рентабельності виробництва, ефективності менеджменту та стратегічного планування, умінні швидко реагувати на зміни зовнішніх і внутрішнього ринків.
8. Головним індикатором активної інтеграційної позиції держави є її інноваційна спрямованість, що характеризується часткою сукупних національних витрат на інновації та виконання наукових досліджень і розробок у ВВП, так званою наукоємністю ВВП. Це вимагає аналізу тенденцій змін цих показників. Важливим є створення привабливого інвестиційного клімату для залучення додаткових вітчизняних та іноземних інвестицій, що актуалізує потребу в реструктуризації організацій для забезпечення зростання ринкової ціни їхніх активів і привабливості для потенційних інвесторів [21]. Активна інвестиційна позиція, висока конкурентоспроможність на міжнародному ринку інвестицій, впровадження раціональних механізмів залучення інвестицій та повне використання їхнього потенціалу в господарській практиці організацій є передумовами

рівноправної інтеграції України до європейського співтовариства [5]. Іноземні інвестиції розглядаються ринково орієнтованою та демократичною Україною як інструмент долучення до світового ринку, ключ до успішної інтеграції в Європу, що обумовлює необхідність подальшого аналізу показників обсягів іноземних інвестицій, рівня інноваційного розвитку вітчизняних організацій, відносин із міжнародними організаціями й багато інших важливих показників.

9. Не завжди спрямування додаткових коштів до певного регіону або галузі економіки, нарощування обсягів державної підтримки на фінансування окремих витрат організацій є передумовами їхнього розвитку, зростання кількості, підвищення результатів функціонування, так само, як і не завжди скорочення кількості організацій, у тому числі інноваційних, провокує скорочення обсягів виробленої та реалізованої інноваційної продукції. Критично важливими є активна інноваційна позиція організацій, що є необхідною умовою забезпечення конкурентоспроможності на світовому ринку, особиста їх зацікавленість у впровадженні інновацій та інвестуванні коштів у довгострокові інноваційні проекти, оволодіння інноваційними механізмами розвитку, використання так званих «проривних» технологій [20] із відповідним упровадженням нових ідей та пропозицій, що безпосередньо впливає на ринок та майбутнє України в цілому. Важливою, з огляду на зазначене, є подальша оцінка результатів функціонування організацій, інноваційних перспектив, потенціалу, інформатизації та загальної прийнятності новацій для суб'єктів господарювання, з урахуванням загальної компетентності вітчизняних учасників сучасного ринку, включаючи її окремі складові. Прагнення учасників ринку до інноваційного розвитку, реалізації пріоритетних напрямів діяльності, підкріплене швидким ухваленням рішень щодо впровадження й тестування інновацій, переходу від інноваційної ідеї до інноваційного продукту, розумним ставленням до ризику, розумінням інновацій та бізнес-моделі управління ними, прямими ефективними контактами з партнерами, є запорукою зміцнення позицій на ринку, підвищення якості продукції, забезпечення конкурентоспроможності, драйверами майбутнього розвитку національної економіки.

REFERENCES / ЛІТЕРАТУРА

1. Amelina, I. V., Popova, T. L., & Vladymyrov, S. V. (2013). *Mizhnarodni ekonomichni vidnosyny [International economic relations]*. Kyiv: Lybid.
2. Artomov, I. V. (2011). *Filosofia intehratsii: monohrafiia [Philosophy of integration: monograph]*. V. D. Bondarenko, F. H. Vashchuk (Eds.). Uzhhorod: Zak. DU.
3. Bestuzheva, S. V. (2009). Hlobalizatsiia ta svitova finansova kryza: prohnzovana realnist [Globalization and the world financial crisis: a predicted reality]. S. V. Bestuzheva, *Ekonomichniy prostir – Economic space: Collection of scientific articles (Vols. 22/1), (78–85, 56–57)*. Dnipro: PDABA.
4. Boiko, Ye. O. (2008). Vplyv protsesiv hlobalizatsii na rozvytok ahropodovolchoi sfery [Impact of globalization processes on the development of agri-food sector]. *Natsionalne hospodarstvo Ukrainy: teoriia ta praktyka upravlinnia – National economy of Ukraine: theory and practice of management*, 8, 102–109.
5. Boldovska, K. P. (2018). Rozshyrennia mizhderzhavnoho investytsiinoho spivrobotnytstva Ukrainy yak pidhruntia zabezpechennia efektyvnoi realizatsii yevrointehratsiinoho vektoru rozvytku [Expansion of interstate investment cooperation of Ukraine as a basis for ensuring the effective implementation of the European integration vector of development]. *Suchasni tendentsii rozvytku svitovoi ekonomiky – Current trends in the development of the world economy: Materials of the X International Scientific and Practical Conference (pp. 13)*. Kharkiv: KhNADU.
6. Derhachova, H. M., & Smolnykova, V. D. (2021). Vplyv yevrointehratsii na stratehichni rozvytok pidpriemstv [The impact of European integration on the strategic development of enterprises]. *Biznes, innovatsii, menedzhment: problemy ta perspektyvy – Business, innovation, management: problems and prospects: Materials of the II International Scientific and Practical Conference (pp. 160–161)*. Kyiv: Politekhnik.
7. Derzhavna sluzhba statystyky Ukrainy. Statystychna informatsiia [State Statistics Service of Ukraine. Statistical information]. Retrieved from: <http://www.ukrstat.gov.ua>
8. Dolhov, S. Y. (1998). *Hlobalyzatsiia ekonomiky: novoe slovo yly novoe yavleniye? [Globalisation of the economy: a new word or a new phenomenon?]*. Moskva: Ekonomyka.
9. Dreher, A. (2006). Does Globalization Affect Growth? Evidence from a new Index of Globalization. *Applied Economics*, 38(10), 1091–1110.
10. Fomichenko, I. P., & Barkova, S. O. (2018). Vplyv intehratsiinykh protsesiv YeS na stratehichni rozvytok Ukrainy v umovakh hlobalizatsii [Impact of

- EU integration processes on strategic development of Ukraine in the context of globalization]. *Upravlinnia ekonomikoii: teoriia ta praktyka – Economic management: theory and practice*. Kyiv: IEP NANU.
11. Havrylyshyn, S. V. (ed.) (2000). *Ekonomichna entsyklopediia [Economic encyclopedia]*. Kyiv: Akademiia narodnoho hospodarstva.
  12. Kalchenko, T. V. (2006) *Hlobalna ekonomika: metodolohiia systemnykh doslidzhen: monohrafiia [Global economy: methodology of system research: monograph]*. Kyiv: KNEU.
  13. KOF Globalisation Index. Retrieved from: <https://kof.ethz.ch/en/forecasts-and-indicators/indicators/kof-globalisation-index.html>.
  14. Kozyk, V. V., & Pankova, L. A. (2006). *Svitova ekonomika ta mizhnarodni ekonomichni vidnosyny [World economy and international economic relations]*. Lviv: Zhannia.
  15. Kucheriv, I. (2014). *Yevrointehratsiia Ukrainy: dosvid susidiv ta perspektyvy ob'ednannia suspilstva. Informatsiine analitychne vydannia [European integration of Ukraine: experience of neighbors and prospects of society unification. Information analytical publication]*. Kyiv: I. Kucheriv Democratic Initiatives Foundation.
  16. Kuznyetsova, A., Tiutiunyk, I., Panimash, Y., Zsolt, Z., & Zsolt, P (2022). Management of Innovations in Public Administration: Strategies to Prevent the Participation of Financial Intermediaries in Shadow Operations. *Marketing and Management of Innovations*, 3, 125-138. DOI: <https://doi.org/10.21272/mmi.2022.3-11>.
  17. Kuznyetsova, A. Y., Zherybylo, I. V., Klipkova, O. I., & Kozmuk, N. I. (2019). Creation of the value of national enterprises with the help of the innovation centers in the cluster formations. *Financial and Credit Activity Problems of Theory and Practice*, 2(29), 391–402. DOI: <https://doi.org/10.18371/fcaptop.v2i29.172364>.
  18. Maliarets, L. M. (2013). *Ekonomiko-matematychni metody i modeli: navch. posibnyk [Economic and mathematical methods and models: study guide]*. Kharkiv: KhNEU.
  19. Manaienko, I. M., & Prosiannyk, I. V. (2018). Osoblyvosti zovnishnoekonomichnoi diialnosti vitchyznianskykh pidpriemstv v umovakh yevrointehratsii [Features of foreign economic activity of domestic enterprises in the context of European integration]. *Naukovyi visnyk Uzhhorodskoho natsionalnoho universytetu – Scientific Bulletin of Uzhhorod National University*, 18, 11-14.
  20. Markevych, K., Sidenko, V., & Yurchyshyn, V. (2015). *Perspektyvy vykhodu Ukrainy na rynky vyskhydnykh krain. Analychna dopovid [Prospects for Ukraine's entry into the markets of emerging countries. Analytical report]*. Kyiv: Zapovit.
  21. Medvedovska, T. P. (2016). Rehionalnyi rozvytok Ukrainy v umovakh hlobalizatsii ta yevrointehratsii [Regional development of Ukraine in the context of globalization and European integration]. *Ekonomika i suspilstvo – Economy and society*, 4, 232-235.
  22. Mitaki, I. (2017). Sotsialno-ekonomichni naslidky hlobalizatsii dlia mensh rozvynenykh krain svitu [Socio-economic impact of globalization on less developed countries]. *Priorytety rozvytku natsionalnoi ekonomiky v umovakh yevrointehratsii Ukrainy – Priorities of development of the national economy in the development of Ukraine*. Izmail: RVV IDHU.
  23. Morhulets, O. B. (2015). Dynamika rozvytku sfery posluh Ukrainy [Dynamics of development of the service sector of Ukraine]. *Naukovyi visnyk Mizhnarodnoho humanitarnoho universytetu – Scientific Bulletin of the International Humanitarian University*, 11, 194-197. Retrieved from: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nvmgu_eim_2015_11_46.
  24. Nadvynychnyi, S. A. (2014). Vplyv hlobalnykh vykykiv na rozvytok ahrarynoyi sfery Ukrainy [Impact of global challenges on the development of the agricultural sector of Ukraine]. *Rehionalni aspekty rozvytku i rozmishchennia produktyvnykh syl Ukrainy – Regional aspects of development and distribution of productive forces of Ukraine*, 19, 69-75.
  25. Nykytiuk, T. L., & Leshchuk, V. P. (2013). Etapy nablyzhennia Ukrainy do YeS [Stages of Ukraine's approximation to the EU]. *Ekonomichni nauky – Economic sciences*, 10, 182-188.
  26. Odiahailo B. M. (2006) *Mizhnarodna ekonomika [International economy]*. Kyiv: Zhannia.
  27. Ostashko, T. O. (2005). *Silske hospodarstvo v umovakh YeEP*. S. Prokopenko, V. Sharko (Eds.). Kyiv: Instytut silskoho rozvytku.
  28. Potrafke, N. (2015). The Evidence on Globalization. *The World Economy*, 38(3), 509–552.
  29. Predstavnytstvo Ukrainy pry Yevropeiskomu Soiuzi «Zona vilnoi torhivli mizh Ukrainoiu ta YeS». Retrieved from: https://ukraine.eu.mfa.gov.ua/posolstvo/torgovello-ekonomichne-spivrobotnictvo-ukrayina-yes/zonavilnoyi-torgivli-mizh-ukrayinoyu-ta-yes_.

30. Prodan, I. V. (2019). Faktory hlobalizatsii ta yevrointehratsii u formuvanni innovatsiinoi polityky [Factors of globalization and European integration in the formation of innovation policy]. *Naukovyi visnyk Chernivetskoho universytetu – Scientific Bulletin of Chernivtsi University*, 809, 18-26. DOI: <https://doi.org/10.31861/ecovis/2019-809-3>.
31. Resolution of the Verkhovna Rada of Ukraine «On confirmation of Ukraine's course towards integration into the European Union and priority measures in this direction». Retrieved from: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/874-18>.
32. Savina, G., Haelg, F., Potrafke, N., & Sturm, J.-E. (2019). The KOF Globalisation Index. *Review of International Organizations*, 14(3), 543–574.
33. Sheiko, I. A., & Petrova, R. V. (2018). Otsinka potochnoho stanu ta perspektyv rozvytku hlobalizatsiinykh protsesiv v Ukraini [Assessment of the current state and prospects of globalization processes in Ukraine]. *Naukovyi visnyk Uzhhorodskoho natsionalnoho universytetu – Scientific Bulletin of Uzhhorod National University*, 21, 133-139.
34. Shults, S. L., & Lutskiv, O. M. (2014). Innovatsiinyi vektor yevrointehratsii Ukrainy: problemy ta perspektyvy [Innovative vector of European integration of Ukraine: problems and prospects]. *Stratehichni priorytety – Strategic priorities*, 3, 157-165.
35. Smentyny, N. V. (ed.) (2019). *Ekonomika ta orhanizatsiia pidpriemnytskoi diialnosti [Economics and organization of entrepreneurial activity]*. Kyiv: FOP Huliaieva V. M.
36. Starostina, A. (2008). Superechlyvi shliakhy ekonomichnoi hlobalizatsii [Contradictory ways of economic globalization]. *Ekonomika Ukrainy – Economy of Ukraine*, 8, 58-65.
37. Stoliarchuk, Ya. M. (2008). *Suchasni problemy hlobalizatsii: monohrafiia [Modern problems of globalization: monograph]*. Simferopol: Znannia.
38. Stukalo, N. V. (2005). Hlobalizatsiia ta rozvytok finansovoi systemy Ukrainy [Globalization and development of the financial system of Ukraine]. *Finansy Ukrainy – Finance of Ukraine*, 5, 29–35.
39. Viter, I. (2004). Vplyv hlobalizatsii na yevropeiskii intehratsiini protsesy [Impact of globalization on European integration processes]. *Antolohiia tvorchykh dosiahnen – Anthology of creative achievements*, 1, 125-131.
40. Vnutrishni y zovnishni aspekty yevrointehratsiinoi polityky Ukrainy [Internal and external aspects of Ukraine's European integration policy]. Retrieved from: http://academy.gov.ua/NMKD/library_nadu/Mater_ko_nf_NADU/b0028be2-6815-428c-8c70-3c03e25b9552.pdf (accessed 09.04.2022).
41. Zhalilo, Ya. A. (2009). Yevrointehratsiini perspektyvy Ukrainy: vid deklaratsii – do dii [European integration prospects of Ukraine: from declaration to action]. *Stratehichni priorytety – Strategic priorities*, 3(12), 129-135.
42. Zhyhalkevych, Zh. M., & Stanislavskiy, O. V. (2019). Osoblyvosti zovnishnoekonomichnoi diialnosti vitchyznianskykh pidpriemstv v umovakh yevrointehratsii [Features of foreign economic activity of domestic enterprises in the context of European integration]. *Ekonomichniy visnyk NTUU «KPI» – Economic Bulletin of NTUU «KPI»*, 116–123. DOI: 10.20535/2307-5651.16.2019.181688
43. Zovnishnia torhivlia Ukrainy. Statystyka [Foreign trade of Ukraine. Statistics]. Retrieved from: https://bank.gov.ua/control/uk/publish/article?showHIDDEN=1&art_id=65613&cat_id=44446

Olga Garafonova, Inna Gruzina, Olena Kozyrieva, Viktoriya Marhasova, Oleg Pishchenko, Halyna Tarasiuk

STRATEGIC PERSPECTIVES OF FUNCTIONING OF UKRAINIAN ORGANIZATIONS IN THE CONDITIONS OF EUROINTEGRATION AND GLOBALIZATION OF THE DIGITAL ECONOMY

The aim of the article is to determine the perspectives of Ukrainian organizations functioning in the current conditions of European integration and economic globalization. In order to achieve this goal, the article substantiates the need to take into account the impact of the consequences of integration and globalization economic processes on the formation of conditions for modern organizations functioning, indicates the dualistic contradictory impact of globalization on economic entities, which causes the emergence of qualitatively new global challenges along with obvious advantages. It is proved that the perspectives of domestic organizations functioning in the context of European integration significantly depend on the level of Ukraine's international activity, the value of which in the economic, social and political spheres is proposed to be assessed using the KOF index. The systematization of the main factors that determine Ukraine's ranking among European countries was carried out, given the topic of the study, by analyzing the economic component of globalization, in particular, assessing the volume of international trade of the country - national exports/imports, including the analysis of

their ratio. It was substantiated that the main prerequisite for equal participation of Ukraine in the processes of European economic integration is to consider the degree of use of competitive advantages – human, scientific, technical, technological potential, which necessitates the introduction of an effective system of measures to improve the efficiency of Ukrainian organizations and the level of openness of the national economy. It was noted the rather optimistic macroeconomic forecasts regarding the process of cooperation between Ukraine and the EU, the need to choose an effective integration strategy for their implementation, which requires scientific research on the development of a methodological framework for the formation of effective competent organizations and a practical basis for their successful functioning in order to increase the level of innovation activity, competitiveness, investment attractiveness with a corresponding positive impact on GDP and incomes of Ukrainian citizens.

Keywords: organization, competent organization, European integration, globalization of the economy, organization functioning

JEL Classification: D2, F6, L2, O12